

ledingen zich harmonisch ontwikkelen, en werken alle kringen eensgezind samen? Deze vragen te stellen is ze te beantwoorden, want de onvrede is zoo groot, dat niemand van vrede durft roepen. Tusschen de verschillende groepen in het maatschappelijk leven is eerder strijd dan samenstemming, en de goede verstandhouding is ten eenenmale verstoord. Deze verwarring dagteekent niet uit dezen tijd. Neen de disharmonie heerscht door alle eeuwen heen. In iederen tijd zien wij de verhoudingen scheef getrokken, en telkens is een toestand van beginnenden vrede moeten wijken voor strijd en verwarring. Van dezen onvrede is de oorzaak niet ver te zoeken. Wij gelooven, dat de zonde deze verwijdering ten gevolge heeft gehad, en dat ook alle sociale ellende en onevenredigheid voortkomt uit onzen afval van God, en onze breuk met de Bron des levens.

Nu is dit een zeer bekende waarheid.

Een waarheid zoo groot, dat misschien deze en gene zegt: dat weten wij allen reeds lang, maar met deze verklaring is de ellende van deze tijden niet opgelost. Er zijn nog andere oorzaken. Er moeten speciale redenen aangewezen, en ik stem dit terstond toe. Maar ondanks die toestemming stel ik toch het feit der zonde voorop, en dat wel op de volgende gronden. In de eerste plaats moeten wij ons er zelf telkens weer aan herinneren, dat er van sozialen vrede geen sprake kan zijn zonder bekeering en innerlijke verbetering. De reformatie van het maatschappelijk leven moet beginnen, waar de aanvang der deformatie schuilt, en die ligt in 's menschen hart. De zonde zit in ons hart. Zij zetelt niet in de maatschappij of in het kapitalisme of in de moderne vakverenigingen, maar in de ziel, en vandaar zijn ook de uitgangen des levens. Verandering des harten is eerste noodzaak. Zoolang die innerlijke omkeer uithijft, doen wetten en maatregelen gebrekkig werk, en de sociale vrede komt alleen tot stand door terugkeer tot Gods Woord. Daarmede in nauw verband staat de eisch, dat wij in onzen strijd voor den maatschappijken vrede op zuiver-principiële basis zullen staan, en ons vooral hebben te werpen op een principiële beschouwing der sociale verhoudingen.

Er is nog een tweede grond.

Het is ook noodig op deze kern-verklaring van den onvrede te wijzen, om onszelf voor een verkeerde illusie te bewaren. Zoo licht sluipst bij de velerlei actie, die gevoerd wordt, en de talrijke veranderingen, welke op sociaal terrein plaats vinden, de gedachte de harten binnen, dat de volle

vrede hier te bereiken is, en deze gedachte moet in haar eerste opkomen geweerd. Van een heil staat is hier geen sprake. In elken nieuwen maatschappijvorm behouden wij ons zondig hart. Altijd zullen de pogingen tot hervorming stuiten op de werkelijkheid der zonde, en pas als zij verdaan is kunnen de bergen vrede dragen. En in de derde plaats is het noodzakelijk het feit der zonde in het oog te houden, om in den sozialen strijd ootmoedig te wandelen voor onzen God. Wie zich, krachtens de solidariteit van het menschelijk geslacht schuldig weet voor God aan de ellende in het maatschappelijk leven, scheldt niet en vloekt niet, maar voert zijn actie in het besef, dat alle verbetering onverdiend is.

Uit dit alles vloeit nog iets anders voort.

Omdat de verhoudingen zijn scheef getrokken, hebben wij de roeping tegen die disharmonie en dat onrecht te strijden, en hier ligt het uitgangspunt van alle christelijk-sociale actie. Deze is niet contrabande. Zij is niet in strijd met de berusting in Gods raad, waarover in een vorig artikel werd gesproken. Dit is wel beweerd, maar wie zoo spreekt, verstaat den zin der Schrift niet. De rust in den verborgen raad Gods gaat hand in hand met een leven naar Zijn geopenbaarden wil, en die wil des bevels, die wot des Heeren roept ons op tot handelen, tot bestrijding van het kwade, tot den heiligen kamp tegen alle onrecht, en wie den naam van Christus noemt sta af van alle, ook van alle sociale ongerechtigheid. Een christen is geroepen alles te doen, wat in zijn hand is, om de schrijnende contrasten op te heffen, en hij zou ontrouw zijn aan zijn Koning, wanneer hij de handen in den schoot liet zinken.

Hiertegen kan geen Schriftwoord worden ingebracht.

Ook niet de bekende tekst: rijken en armen ontmoeten elkander, de Heere heeft ze beiden gemaakt, alsof daaruit volgen zou, dat wij niets mogen doen, om het schrilte contrast tusschen rijk en arm op te heffen. Want deze uitspraak der Schrift spoort ons juist tot het tegendeel aan. Wij zien, dat rijken en armen elkaar niet meer ontmoeten; dat zij hoe langer hoe verder van elkaar verwijderd raken; dat de kloof steeds breder wordt, en de strijd in het maatschappelijk leven toeneemt. Welnu, waar de feiten alzo zijn, rust op ons de dure plicht om te arbeiden, dat die beiden elkander weer ontmoeten en de vrede hersteld wordt. God heeft

ze immers beide gemaakt. Zij zijn beide schepselen Gods. Zij zijn beide Zijn beeldragers. De arme is evengoed naar de gelijkenis des Eeuwigen geformeerd als de rijke, en niet minder een mensch Gods. Op dien grond nu zullen wij ze tot elkander brengen. Op die basis rust onze sociale actie. En wel zullen er altoos armen blijven; wel ziet deze aarde den vollen vrede niet; wel zal hier het ontmoeten niet zijn, zooals het wezen moet, doch dit ontslaat ons niet van de taak om te ijveren met alle krachten voor toedering en vrede, opdat Gods wil geschiede op de aarde, gelijk als in den hemel.

Bij dit algemeene mogen wij niet blijven staan.

Er zijn ook bijzondere oorzaken, omdat de onvrede en disharmonie in ieder tijdvak een eigen karakter draagt, en de vraag komt op, waaraan de onvrede onzer dagen te danken is. Dat is disharmonie is, behoeft geen betoog. De verwarring verscherpt zich hoe langer hoe meer. In plaats van rust en vrede, die geprofeteerd waren, verergert de onrust, en de sociale wetgeving der laatste jaren is, welke uitnemende vruchten zij voor de werkheden en voor de verheffing van het arbeidsleven heeft afgeworpen, niet bij machte geweest de toenemende conflicten te voorkomen. Dat moeten wij eerlijk bekennen. Niet alsof een sociale wetgeving op zichzelf een bron vormt voor nieuwe tweespalt, want de overheid is geroepen in te grijpen, als het particulier initiatief te kort schiet, en de zwakken verdrukt worden, maar het feit kan niet geloofwaardig, dat ondanks de sociale bemoeienis der regeering de strijd niet is opgehouden. Wat in deze maanden in Twente plaats vindt, levert daarvoor overvloedig bewijs, en van een harmonische ontwikkeling van alle geledingen is nog geen sprake.

Zijn er oorzaken aan te wijzen?

Mi. een viertal.

In de eerste plaats komt het mij voor, dat de vragen van het stoffelijk goed door ons te weinig bezien zijn uit principiële standpunt. Ten tweede meen ik, dat in den loop der dingen op sociaal terrein te weinig evenwichtigheid is betracht. Voorts ligt in de verscherping der tegenstellingen een niet geringe oorzaak, en eindelijk mag de doorwerking der revolutionaire gedachte niet worden vergeten. Over elk van die vier punten in een volgend artikel een kort woord.

K. D.

KUYPER-BIBLIOGRAFIE.

door

J. C. RULLMANN.

XCV.

76. Een drievoudige waarschuwing aan de Gereformeerde Christenheid bij het lezen van haar Martelaarsboek. Ter inleiding van de „Geschiedenis der Martelaren“. Doesburg, J. C. van Schenk Brill, 1883.

Onder dagteekening van 15 September 1881 schreef Dr. Kuiper dit inleidend woord voor een nieuwen druk van het Martelaarsboek, die in afleveringen verscheen.

In stee van eenige gemeenplaatsen ter aanbeveling, meende de schrijver zijn lezers kortelijk te moeten waarschuwen tegen een drielei gevaar, dat opzichtsens het Martelaarsboek bestaat. In de eerste plaats op het gevaar, dat men soms een verkeerd „Martelaarsboek“ in plaats van het eerste in handen kan krijgen; dan op het gevaar, dat men van het Martelaarsboek een ongodvruchtig gebruik mocht maken; en eindelijk op het gevaar, dat de lezing van het Martelaarsboek misschien tegen den lezer getuigen zou in den dag des oordeels.

Wat nu het eerste gevaar aanbelangt, zet Dr. Kuiper uiteen, dat onder al de Martelaarsboeken, die in omloop zijn, alleen dat van Adriaan van Haemstede het echte, betrouwbare gereformeerde Martelaarsboek is. Vandaar de eerste waarschuwing: „Neem dus niet het Martelaarsboek van Bracht, noch ook eenige Martelaarspiegel, gelijk er zoo vele gedrukt zijn, maar zie wel en deugdelijk toe, dat men u het oude, wel gekeurde, goed gereformeerde Martelaarsboek in handen geve, onder den titel, die(n) ook deze nieuwe uitgave draagt“.

Het tweede gevaar, waartegen de inleiding waarschuwt, is dat het Martelaarsboek geen heiligenverering in onze Gereformeerde gemeente invoere.

Een Martelaarsboek is de wondere tentoonstelling, niet van wat de vromen vermochten, maar van wat God de Heere in vrome lieden volbrengen kan, in weerwil van hun zeer onvrome ongelooftigheid.

Een goed gereformeerde zoekt nooit de glorie van het schepsel, zelfs niet op den brandstapel, maar houdt ook bij het knetteren van den mistaart aan die diepste aller diepe gedachten vast. Den eenig Volzalige alleen de eere!

Riddens heeft hier te zijner tijd al op geduid, toen hij zoo schoon er op wees, hoe het bloed

van den Zoon Gods gering zou achten, wie op het bloed der martelaren steunen zing...

En zoo is het, geliefde Broeders en Zusters! Juist doordien alleen het bloed des onbevleekelijken Lams aan de Martelaren de kracht tot hun martelaarschap heeft verleend, staat heel de „wolke van getuigen“ als een eenig getuige voor ons, om alles in het schepsel schade, ja d'k te achten, wat iets af of toe zou willen doen aan die geheel eenige goddelijke waardij, van wat op Golgotha gestreden en geleden en overwonnen is.

Het zou daarom onze martelaren krenken in hun nagedachtenis, indien eenig mensch ooit op hen ging zien, alsof zij iets door hun vroomheden ladden vermocht. Want immers al hunne getuigenissen en godverheerlijkende belijdenissen komen er altijd weer op neer, dat alleen Jezus groot is, en vloeien met alle eeuwen saam in één lofsalm, in één zieldoordringend Hallelujah voor Hem, wiens bloed alleen ontzondigt.

Ziet dus wel voor u zelve, ziet wel voor uwe kinderen toe, dat door geen misbruik van het Martelaarsboek de nagedachtenis der martelaren onteerd worde!

Leest en herleest wat de martelaren in hun doodsnoed van Christ' bloed beleden hebben, en vindt dat kernachtig, dat tintelend en toch zoo eenvoudig belijden, een dankende echo in uw eigen ziel!

En nu nog het ernstigste gevaar van de drie, dat n.l. het Martelaarsboek tegen den lezer getuigen zou in den dag des oordeels. Hier waarschuwt Dr. Kuiper er voor, dat men toch niet, ben bewonderend die in het meerdere volstandig bleven, zelf bezwijken zou reeds op het minste gerucht. En dan teekent hij het beklemmende en benuwende van den toestand zijner dagen aldus:

In een vertrek dat gezuiverd moet worden, heeft een onzer vaders zoo naar waarheid gezegd, moet eerst alles onderst boren; eerst alle meubels er uitgedragen; dan uitgeklopt en afgestoft; en straks schoon er weer in!

En zoo is ook nu weer Jezus' doen met zijn diepgezonden kerk.

De webben waren weer zwart geworden tegen de balken; op alle meubelen kondt ge schrijven in het stof, en de paddestoelen sloegen door de rsten en plinten uit. Het scheen welhaast, of er geen zuiveren meer aan was!

En toen is de Heere ons begonnen uit te dragen; en nu staat alles verward op een hoop in de gangen en portalen; en wordt ieder persoonlijk onder handen genomen, en geklopt en afgestraft; om als de tijd des Heeren zal gekomen zijn, het alles weer in te dragen en te schikken in zijn heilige woning.

Maar hoe diep worden de geloovigen door dat werk Gods niet nu reeds beschaamd!

Bijna niets vraagt of vergt de Heere nog van hen. Hoogstens wat afstootens van enkele menschen; een enkele maal een spottende lach; en dan dat ze aalmoezen rijken zullen, om kerk en school weer te bouwen.

Vervolging, harde vervolging staat wel voor de deur. Maar ze is er nog niet. Och, bij de moordtooneelen van vroeger dagen, is het nu op zijn ergst een spelevaren bij een wat donkere lucht.

En toch, zie eens, hoevelen er bij dat spelevaren al benauid worden; wat tal van geloovigen weerkruip; hoe ze den spottlach niet aandurven; en vooral hoe kwalijk men nog al kan van zijn goed. Voor de reformatie was dat ook zoo.

Als er voor Gods zaak eens een pond vlaamsch (d.i. 12) werd gevraagd, dorst men den vrager afschepen met een zestalf.

Zijn goed had men zoo lief!

Maar toen heeft God van uit den hemel gelachen met dat lieve goed, en Hij heeft zijn toorn uitgezonden als een vuur, en Alva als zijn instrument dat Hij besteld had; en toen zijn diezelfde lieden uit al hun land en goed gezet, en als heroode kotters gejaagd over de grenzen.

Nu is die arm des Heeren ook heden ten dage nog in niets verkort, en als zijn volk hem te lang tergt met blootheid en gierigheid, dan staan ook ons of onze kinderen weer dagen als uit Alva's tijd te wachten en zal het weer gaan als toen: eerst om al het „lieve goed“, en dan om al het „lieve bloed“.

Met wat minder schuifelen en aarzelen zou reeds nu 's Heeren volk in dezen lande kunnen opstaan, om hoog weer de banier van Jezus' glorie te verheffen.

Maar daartoe faalt het aan moed, aan goetdrift, aan heiliger bedoelen!

En dan ja, dan wil men nog wel zijn Martelaarsboek eens inkijken, och, liefst zooals men het Politie-nieuws inziet, om de platen en de ijsselijkheden; terwijl men al de prachtige woorden ... ongelezen overslaat!

O, geliefde broeders en zusters, nu door Gods bijzondere genade het Gereformeerde leven onder ons weer begint opgewekt te worden, komt ook aan die geestdoodende lafheid toch een einde.

„Gereformeerd“ zonder een uitwerking, is een naam in tegenspraak met zichzelf „Gereformeerd“ snijdt in het leven in; zet een muur tusschen ons en de wereld; en hindert ons de eere onzes Gods op ons hart.

Gebruik dus zoo uw Martelaarsboek, dat er geen oordeel van kome. Bekijk niet maar de printen, maar beluister ook wat de martelaren getuigd hebben. Lees er elken Zondag een stuk met uw kinderen en uw dienstknechten uit.

Deze laatste raadgeving leest het geslacht van onzen tijd misschien niet kwalijk verholten glimlach. Zou dat soms ook wezen, omdat het tegenwoordig geslacht niet meer is van het hout, waar men martelaars uit snijdt?

H

De pogin om de nab beschouwin oude filosof

De natu

En de n

Naarmate

geheimenis

het geheim

zinnigheid.

Elke nieu

we bedek

oorzaak, da

door de m

En al zo

te kijken d

met een m

een atoom

ger nog ges

antwoord l

dingen.

Filosofie

tourswerk,

zit'. Van

wanneer m

wat is he

En ten o

rig problee

de kennis

Deze soc

heden nog

Als mei

zoo al doe

schap op

leerd wor

filosofie z

zich puur

sterrenkun

verder hee

het zijn, (

wa a r o m

labo gezeg

zeker leerg

Holland

voor a m b

had hij n

tegenwoor

opzicht te

geen tijd e

Maar hóog

schappe

nier van d

jeder in h

zonder zie

de wijsge

bemoeien.

Maar ge

op het ter

durven la

drukken

„raadsel v

En in l

ondanks d

tenschap,

drukte.

In een

dat versel

Wij mo

kijken en

Het ka

zeer sprek

Bonter

is er nim

tegenwoor

bied is d

kelooze sy

als van l

zwanzigst

gen", slech

het „rumb

Maar de

van diver

het respe

geest, die

die van l

Ik behic

revolution

niet allee

maar, als

wel terde

sel kan l

Het an

architecto

dezer ee